

KİTAP İNCELEMESİ

MARTİN FORSTNER, DER ALLGEMEİNE TEİL DES ÄGYPTİSCHENSTRAFRECHTS

Nomos Verlagsgesellschaft, GmbH, 7570 Baden - Baden, 1986

*Doç. Dr. Feridun YENİSEY**

Martin Forstner tarafından yazılmış olup "Nomos" yayın evi tarafından 1986 yılında Almanya'da yayımlanmış bulunan, "Mısır Ceza Hukuku" adlı kitap, giriş, Mısır Ceza Hukukunun tarihi ve kaynakları, Mısır Ceza Kanununun uygulanma alanı, suçların tasnifi, suç, suçun özel işleniş biçimleri, içtima halleri ve cezalar bölümlerinden meydana gelmektedir.

1. Tarihi içinde Mısır, çeşitli hukuk sistemlerinin tesiri altında kalmıştır. Eski Mısırlıların, Helenlerin, Romalıların, Bizanslıların, 13. yüzyıldan itibaren İslam Hukukunun ve 1517 yılında Osmanlı İmparatorluğuna katılması ile Osmanlı Hukukunun tesiri altında kalmıştır. 20. yüzyılda bazı Müslüman Hukukçular modern Ceza Hukuku bilimi doğrultusunda bir İslam Ceza Hukuku teorisi kurmağa çalışmışlarsa da, bu modernleştirmenin kabul görüp görmediği, henüz belli değildir.

Mısır Ceza Hukukundaki modernleştirme Napolyonun 1798 de yaptığı Mısır seferiyle başlamış ve 1801 de Fransızların çekilmesinden sonra tekrar Osmanlı hâkimiyetine giren Mısırda Fransız Kanunları örnek alınarak içtihat yapılmıştır. Osmanlı İmparatorluğunun ceza kanunu olan, 1851 tarihli kanun 1855, yılında Mısırda da yürürlüğe girmiştir. Bu şekilde konsolosluk mahkemelerinin yanında 1875 yılında karma nitelikteki mahkemeler kurulmuş ve 1876 da Fransız Kanunu örnek tutularak bir Caze Kanunu ve Ceza muhakemesi Kanunu yapılmış. Bütün Mısırlılar bakımından yetkili olan millî mahkemeler, 1883 yılında kurulmuş, 1904 yılında ise yeni bir Ceza Kanunu ile Ceza Muhakemesi Kanunu yapılmıştır.

(*) İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku ve Ceza Usul Hukuku Ana Bilim Dalı öğretim üyesi.

Birinci dünya savaşından sonra Mısır'ın siyasi statüsü değişmiş, 1922 de bağımsız bir krallık olmuş ve 1937 yılında yeni Ceza Kanunu ile Ceza Usul Kanunu yapılmış, ancak Ceza Usul Kanunu 1951 yılında değiştirilmiştir. Mısır'da bugün uygulanmakta bulunan Ceza Kanunu 1937 tarihli, Ceza Muhakemesi Kanunu ise, 1950 tarihlidir.

Kitapta Mısır Ceza Hukukuna ilişkin şerhler, ders kitapları ve doktora tezleri yer almakta, önemli kanunların kaynakları ile karar derlemeleri ve dergiler belirtilmektedir.

2. Mısır Ceza Hukukunun Uygulanma Alanı : Mısır ceza hukukunda "suçta ve cezada kanunilik ilkesi" Anayasada ve Ceza Kanununda kabul edilmiştir. Ceza hukukunun kaynakları, "doğrudan doğruya" kaynaklar olarak, Anaaysa, kanun, başkanın çıkarttığı ve kanun niteliğinde olan kararlar ile kanun kuvvetinde kararnamelerdir. "Dolaylı kaynaklar" olarak ise, idari kararlar, milletlerarası antlaşmalar ile, milletlerarası örf ve adet ve yabancı ceza kanunu sözkonusu olmaktadır.

Mısır ceza hukukunun uygulanacağı yer bakımından esas olarak "mülklik prensibi" geçerlidir. Ülkede işlenen suç, Mısır vatandaşı veya bir yabancı işlemiş olsa, suçun mağduru Mısır vatandaşı veya yabancı olsa veya ihlal edilen menfaat Mısır Devletini veya yabancı bir devleti ilgilendirse, fiil yurt içinde Mısır Ceza Hukukuna göre cezalandırılır. Bu kuralın doğurduğu olumsuz bir sonuç, yurt dışında işlenen suçların, kural olarak Mısır'da koğuşturulmamasıdır. Yurt içinde işlenen suçlar bakımından, milletvekili bağıışıklığı, diplomatlık dokunulmazlığı ve yabancı askerlerin antlaşmadan kaynaklanan durumları saklı tutulmuştur.

Suçun işlendiği yerden bağımsız olarak, yurt dışında işlenen suçlardan devletin önemli menfaatlerini ihlâl eden suçlar ile belgelerde sahtecilik, Para sahtekarlığı suçları, nerede işlenmiş olursa olsun Mısır'da Cezalandırılır. "Şahsilik prensibini" de kabul eden Mısır Ceza Hukuku, Mısır vatandaşının yurt dışında suç işleyip yurda döndüğünde uygulama alanı bulmaktadır. Vatandaş iade edilemeyeceği için, cürüm veya cünha işleyen bir Mısır Vatandaşı, Mısır'a gelmesi ve fiilin işlendiği yerde cezalandırılabilir olması şartıyla, Mısır'da cezalandırılabilir.

Mısır Ceza Hukuku "adalet prensibini" kabul etmemiştir. Ancak antlaşmalardan kaynaklanan ve uçak kaçırma suçlarındaki istisnalar saklıdır.

Eğer fail, yurt dışında bir yabancı mahkemenin vermiş bulunduğu karar ile beraat ettirilmiş veya mahkum edilmiş ise ve ceza tamamen çektirilmiş ise, Mısır Hukuku aynı fiilden dolayı Mısır'da yeni bir ceza

davası açılmasını kabul etmemiş ve “ne bis in idem” prensibini tam olarak kabul etmiştir.

Mısır Ceza Hâkimi, kural olarak sadece kendi Ceza Kanununu uygulayabilir. Ancak Mısırlının yurt dışında işlediği suçlar bakımından, fiilin işlendiği yerde cezalandırılabilir olup olmadığını ve failin muhakeme edilip, beraat veya mahkum ettirildiğini araştırmak mecburiyetindedir. Bu kapsam dışında, Mısır hukuku, yabancı mahkemeler tarafından verilmiş bulunan mahkûmiyet hükümlerinin Mısırdaki infaz edilmesine ilişkin genel bir hüküm taşımamaktadır. Ancak, Arap Birliğine mensup devletler arasında ve diğer bazı milletlerarası antlaşmalarda, yabancı mahkeme hükmüne değer tanınmasına rastlanmaktadır. Meselâ Türkiye ile Mısır arasında bu konuda yapılmış bir ikili antlaşma vardır.

3. Forstner Mısır hukukundaki suçları, ağırlığına, politik, askeri olup olmamasına ve icrai, ihmali suç tiplerine göre ayırmakta, suçun unsurlarını ele almakta, suça teşebbüs, iştirak ve içtima hallerini tek tek ayrıntılı olarak ele almaktadır.

Kitabın ikinci bölümü “müeyyide” kısmının incelenmesine ayrılmıştır ve asıl cezalarla fer'i cezalar açıklandıktan sonra, cezanın tayini ve ceza ilişkisinin ölüm, zamanaşımı af gibi nedenlerle ortadan kalkması üzerinde durulmakta ve inceleme emniyet tedbirlerinin açıklanmasıyla son bulmaktadır.

Arap dünyası ile yakın bir ilişkiye girildiği bir dönemde, İslam Hukukunun kuralları ile batı hukukunun ilkelerini birleştirmede bir “örnek” teşkil eden Mısır Ceza Hukukunu yakından tanımak için yararlı bir eser olan Martin Forstner'in “Mısır Ceza Hukukunun Genel Kısmı” adlı eseri, Alman hukuku ile Mısır hukukunu karşılaştırmalı olarak açıklaması bakımından da yararlı bir eserdir (Kitap, “Nomos Verlagsgesellschaft mbH 7570 Baden - Baden Waldseestrasse 3-5 Postfach 610” tarafından yayınlanmış ve 87-Dm fiyatla satışa arz edilmiştir).